

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

**Демченко Ганна Володимирівна, кандидат економічних наук, викладач,
доцент кафедри менеджменту, логістики та економіки
Харківського національного економічного університету імені Семена
Кузнеця, ganna.demchenko@hneu.net**

За сучасних умов ризик-менеджмент являє собою одну з головних стратегічних складових управління підприємством. Ризики, пов'язані з діяльністю підприємства, об'єктивно неминучі, тому перша умова ефективного управління ними – вміння їх ідентифікувати.

Питанню управління ризиками присвячено роботи провідних зарубіжних та українських вчених, зокрема Ф. Найта [3], І. Волинець [1], О. Давидова [2], І. Федулової [4] та ін. Більшість дослідників приділяють увагу питанням аналізу та оцінки ризику, проте залишається не повністю висвітленим питання організації процесу ризик-менеджменту на такому важливому етапі, як ідентифікація ризиків.

Процес ризик-менеджменту – це систематичне застосування управлінських механізмів (політик, рішень, процедур та ін.) і передового досвіду в з'ясуванні контексту, ідентифікації, аналізуванні, атестуванні, обробленні, моніторингу та ревізуванні ризиків, а також при проведенні консультацій та здійсненні інформаційної взаємодії [1].

Ідентифікація ризиків полягає в систематичному виявленні та вивченні ризиків, які характерні для даного підприємства, їх джерел, суб'єктів та об'єктів

Головною метою ідентифікації ризиків є складання повного переліку ризиків, що загрожують бізнесу фірми, життю і здоров'ю її співробітників, майновим інтересам власників / акціонерів, зобов'язаннями, які виникають в процесі взаємовідносин з клієнтами та іншими контрагентами, правам третіх осіб і т.п.

До головних задач ідентифікації ризиків відносять: виявлення всього

спектру ризиків, властивих діяльності організації; опис ризиків; класифікація та групування ризиків.

Виділяють наступні етапи ідентифікації ризиків:

виявлення та аналіз причин ризиків;

виявлення факторів ризиків підприємства;

визначення експозиції ризиків, тобто тих ресурсів і видів діяльності, на які впливає той чи інший фактор ризику і оцінка ступеня їх вразливості;

виявлення основних видів ризику для конкретного підприємства;

аналіз негативних наслідків впливу виявлених подій на ефективність операцій організації;

визначення всього спектра ризиків, притаманних діяльності організації на даному етапі розвитку, їх опис та групування;

визначення часової послідовності виникнення різних видів ризиків і побудова профілю ризиків.

Методичною базою процесу ідентифікації ризиків є науково обґрунтована класифікація ризиків. Вона дозволяє чітко визначити місце кожного ризику в їх загальній системі, створює можливість для ефективного застосування відповідних методів управління ризиком, оскільки кожному ризику відповідає своя система прийомів управління [3].

Під час ідентифікації ризиків промислового підприємства виділяють чотири основні категорії ризиків: операційні, фінансові, загальнокорпоративні і ринкові.

Операційні ризики – ризики прямого або непрямого збитку компанії в результаті неадекватних бізнес-процесів, систем або людських факторів, що не спрацювали належним чином, а також настання подій катастрофічного характеру, пов'язаних з основною виробничою діяльністю підприємства, тобто ризики, пов'язані з виробничою діяльністю та її забезпеченням.

Фінансові ризики – ризики, пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства. В якості основних бізнес-процесів, що визначають класифікацію фінансових ризиків виділяють: процес залучення фінансування; фінансування

оборотного капіталу; фінансування інвестицій; збір дебіторської заборгованості; бухгалтерський і податковий облік; розміщення вільних грошових коштів; розподіл прибутку.

Ринкові ризики – ризики, пов'язані з коливаннями ринкових чинників, таких як ціни на сировину і готову продукцію, процентні ставки і валютні курси. Групування ринкових ризиків не пов'язане безпосередньо з бізнес-процесами компанії, а залежить від виробництва продукції або використання в процесі виробництва товарів, продукції або послуг, ціноутворення на які здійснюється на вільних ринках.

Загальнокорпоративні ризики – ризики, пов'язані з управлінням підприємством, як комерційної структури, включають комерційні, стратегічні, правові та інші ризики. Можна сказати, що ці ризики відносяться до «допоміжних» або «сервісних» бізнес-процесів, які безпосередньо не створюють додаткову вартість, але необхідні для нормальної роботи підприємства [2].

Необхідною умовою проведення повної та всебічної ідентифікації ризиків є рівень якості інформації, який може бути оцінений з кількісної, смислової та ціннісної точок зору. Кількість інформації має бути достатньою для оцінки ризику. Її смислове вираження повинно бути доступним і придатним для управління ризиками, а цінність полягає в тому, що вона має сприяти досягненню поставленої мети [4].

Джерела інформації для ідентифікації ризиків можуть бути об'єднані в наступні групи: статистична інформація; облікові дані; нормативні дані; інтуїтивна інформація, заснована на досвіді і знаннях фахівців; предметні описи.

Всі джерела інформації для ідентифікації ризиків можуть бути класифіковані, як внутрішні і зовнішні; разові і постійні; отримані легальним і нелегальним шляхом; отримані з магнітних носіїв, з документів, від партнерів, придбані за плату, від інформаторів, агентів, достовірні і сумнівні.

Для ідентифікації ризиків господарської організації професійний ризик-

менеджер повинен:

добре володіти методами та інструментами ідентифікації ризиків;

вміти застосувати теоретичні класифікації ризиків до конкретних умов даної організації;

володіти методиками збору, фіксування, обробки та подання різноманітної інформації;

володіти методиками перевірки величини фактичних втрат, яких зазнала організація в минулому і оцінки величини потенційних втрат, які вона може понести в майбутньому;

вміти скласти чіткий звіт про проведене дослідження;

вміти коротко і чітко представити отримані результати вищому керівництву організації.

Таким чином ідентифікація одна з найважливіших складових ризик-менеджменту, оскільки дозволяє провести розподіл подій, причин, наслідків. Даний розподіл у співвідношенні до цілей організації створює інформаційне поле для боротьби з небажаними подіями.

Перелік використаних джерел

1. Волинець І. Організація ризик-менеджменту на підприємстві / І. Волинець // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – Вип. 9. – С. 51 – 55.
2. Давидова О. Ю. Ключові фактори управління ризиками на підприємствах / О. Ю. Давидова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 25(1). – С. 128-132.
3. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / Ф. Х. Найт. – М. : Дело, 2003. – 360 с.
4. Федулова І. Ідентифікація господарських ризиків / І. Федулова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 89-103.